

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hmotněprávní způsoby vypořádaní společného jmění manželů v rozhodovací praxi soudů

Z právní úpravy vypořádaní společného jmění manželů (dále jen „SJM“) obsažené jak v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, tak v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“) výslovně nevyplývají konkrétní způsoby vypořádaní SJM. Zásadní odlišnost představuje § 712 OZ umožňující subsidiární použití právní úpravy vypořádaní podílového spoluvlastnictví podle § 1147 OZ. Nejvyšší soud ČR v recentním rozsudku ze dne 25.3.2024, sp. zn. 22 Cdo 925/2023 potvrdil, že subsidiární použití § 1147 OZ v poměrem vypořádaní SJM možné je. Nařízení prodeje věci s rozdělením výtěžku je tudíž přípustným způsobem vypořádaní SJM.

Jak již bylo řečeno, v rámci právní úpravy vypořádaní obsažené v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“) absentoval zákonný výčet způsobů vypořádaní SJM. Soudní praxe za účinnosti zákona č. [40/1964](#) Sb. občanský zákoník byla taková, že výlučnou formou vypořádaní SJM bylo přikázání věci některému z bývalých manželů. Ve výjimečných případech podle okolností konkrétního případu mohlo být SJM vypořádáno i přikázáním věci do podílového spoluvlastnictví bývalých manželů, což vycházelo z rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22.08.1969, sp. zn. 4 Co 313/6 (publikovaném pod č. 76/1970 ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek).

Již v roce 1974 byl Nejvyšším soudem ČSR připuštěn princip výlučného přikázání, a to v rozsudku ze dne 25.4.1974, sp. zn. 3 Cz 15/74, publikovaném ve Sborníku IV Nejvyššího soudu ČSSR, Nejvyššího soudu ČSR a Nejvyššího soudu SSR, o občanském soudním řízení a řízení před státním notářstvím, což znamenalo, že bezpodílové spoluvlastnictví manželů (s účinností od 1.7.1998 podle novely obč. zák. provedené zákonem č. [91/1998](#) Sb. nahrazeno společným jměním manželů) mohlo být vypořádáno přikázáním veškerých věcí do vlastnictví jednoho z manželů.

Ze strany soudů však byla dlouhodobě odmítána možnost vypořádaní bezpodílového spoluvlastnictví manželů a později SJM jinými než výše uvedenými způsoby. Nabízelo se přitom ke zvážení obdobné použití právní úpravy vypořádaní podílového spoluvlastnictví podle § 142 obč. zák., které taxativním způsobem stanovovalo možné způsoby vypořádaní podílového spoluvlastnictví, a to:

- a. reálné rozdělení věci,
- b. přikázání věci jednomu nebo více spoluvlastníkům za náhradu,
- c. prodej věci a rozdělení výtěžku mezi spoluvlastníky podle jejich podílu.

Nejvyšší soud za účinnosti zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník nicméně konstatoval, že není možné analogické použití § 142 obč. zák. při vypořádaní SJM, čímž nepřipustil možnost vypořádat SJM nařízením prodeje, případně reálným rozdělením věci, a to zejména z důvodu odlišné povahy podílového spoluvlastnictví a SJM (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.10.2004, sp. zn. 22 Cdo 1399/2004). Nejvyšší soud přitom vycházel z dobového článku nazvaném K možnosti vypořádaní zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví nařízením prodeje, popřípadě reálným rozdělením věci autorem JUDr. Evy Sekaninové a JUDr. Ludmily Řihové publikovaném v časopise Socialistická zákonnost č. 8/1988, který se vyhradil proti možnosti vypořádaní bezpodílového spoluvlastnictví

prodejem, popřípadě rozdělením věci.

S přijetím zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník však bylo do právní úpravy vypořádání SJM zakotveno ustanovení § 712 umožňující subsidiární použití právní úpravy společnosti (§ 2716 a násl. OZ), popřípadě spoluvlastnictví (§ 1115 a násl. OZ), a to v případech, kde právní řád nestanoví zvláštní pravidla o SJM. Zakotvením ustanovení § 712 do zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník se tudíž soudní praxi otevřel prostor pro úvahu na tím, nakolik lze do poměru vypořádání SJM použít ustanovení o vypořádání podílového spoluvlastnictví podle § 1147 OZ.

Soudy k této právní úpravě nicméně přistupovaly opatrně. Až Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 22.9.2020, sp. zn. 22 Cdo 2068/2019 výslovně potvrdil možnost podpůrné aplikace způsobů vypořádání SJM podle úpravy vypořádání podílového spoluvlastnictví, kdy konstatoval, že „Úprava vypořádání SJM obsažená v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, se co do základních hmotněprávních souvislostí zásadně neliší od úpravy zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“). Nevyplývají z ní výslovně (stejně jako v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník) žádné konkrétní způsoby vypořádání SJM. Pouze podpůrně lze uvažovat o aplikaci způsobů vypořádání podle úpravy podílového spoluvlastnictví (§ 712 o. z.). Lze proto připustit, stejně jako za účinnosti zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, způsob vypořádání příkázáním majetkových hodnot do výlučného vlastnictví některému z bývalých manželů, ale i příkázáním oběma manželům společně. To ostatně při subsidiárním použitelnosti úpravy vypořádání podílového spoluvlastnictví výslovně připouští i § 1147 o. z.“^[1]

K možnosti vypořádání SJM rozdělením věci nebo prodejem věci a rozdělením výtěžku soudní praxe i nadále zastávala negativní postoj. Odborná literatura v poměrech zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník se přitom přikláněla k závěru, že prodej věci a rozdělení výtěžku je dalším možným způsobem vypořádání SJM.^[2] Vypořádání SJM prodejem věci a rozdělením výtěžku připustil v recentním rozhodnutí rovněž Nejvyšší soud, a to v rozsudku ze dne 25.3.2024, sp. zn. 22 Cdo 925/2023.

V daném případě Okresní soud ve Frýdku-Místku rozsudkem ze dne 24.5.2021, č. j. 16 C 176/2018-226 vypořádal SJM účastníků řízení tak, že nařídil prodej rodinného domu s tím, že výtěžek z prodeje bude rozdělen rovným dílem mezi účastníky, a dále nařídil prodej podílu účastníků řízení o velikosti id. ½ na lesním pozemku s tím, že výtěžek z prodeje bude rozdělen rovným dílem mezi účastníky. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že rozdělení domu není dobře možné, neboť předmětný rodinný dům zahrnuje celkem tři bytové jednotky o dispozici 3+1, které nelze vhodně rozdělit na dvě stejné části. Rovněž vyloučil možnost příkázání domu do podílového spoluvlastnictví účastníků, a to z důvodu silně narušených vztahů mezi účastníky řízení jako bývalými manželi. V neposlední řadě nepřistoupil k příkázání domu do výlučného vlastnictví některého z účastníků, a to s ohledem na nedostatečnou solventnost účastníků, kdy ani jeden z účastníků neměl k dispozici dostatečné finanční prostředky k vyplacení vypořádacího podílu druhému z účastníků. Soud prvního stupně přitom vycházel z § 712 OZ, na základě kterého mu zákon umožňuje společné jmění účastníků vypořádat i nařízením prodeje věci, a to podle § 1147 OZ upravujícího způsoby vypořádání podílového spoluvlastnictví.

Proti rozsudku Okresního soudu ve Frýdku Místku bylo jedním z účastníků podáno odvolání, přičemž Krajský soud v Ostravě jako odvolací soud rozsudkem ze dne 5.10.2022, č. j. 16 Co 231/2021-308 změnil rozsudek soudu prvního stupně pouze tak, že nařídil prodej rodinného domu, a to včetně příslušenství tvořeného zejména garáží, a dále nařídil prodej podílu účastníků na lesním pozemku s tím, že výtěžek z prodeje bude v obou případech rozdělen rovným dílem mezi účastníky. Odvolací soud se ztotožnil s argumentací soudu prvního stupně, že v poměrech zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník je prodej věci a rozdělení výtěžku dalším přípustným způsobem vypořádání SJM.

Proti rozsudku odvolacího soudu bylo jedním z účastníků podáno dovolání. Dovolatel nesouhlasil s vypořádáním SJM nařízením prodeje a rozdělením výtěžku mezi účastníky. Podle dovolatele měly soudy zohlednit, že jeden z manželů má i nadále o vlastnictví rodinného domu zájem a rovněž ničeho nebránilo příkázání nemovitosti do podílového spoluvlastnictví. Dovolatel namítal, že v poměrech zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník není možné vypořádání SJM nařízením prodeje a rozdělením výtěžku, neboť s takovým postupem jsou spojeny okolnosti, které zákon nepředpokládá.

Nejvyšší soud rozhodl, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné a dovolání shledal nedůvodným, proto dovolání zamítl. Nejvyšší soud se ztotožnil s právní argumentací soudu prvního stupně i soudu odvolacího a opětovně potvrdil, že subsidiární použití § 1147 OZ, které stanoví způsoby vypořádání podílového spoluvlastnictví, v poměrech SJM možné je. Nejvyšší soud se však zabýval otázkou, zda je možné použití všech způsobů vypořádání podílového spoluvlastnictví uvedených v § 1147 OZ, a to včetně vypořádání nařízením prodeje věci a rozdělením výtěžku.

Nejvyšší soud zhodnotil, že se již není nadále možné přiklánět k závěrům starší rozhodovací praxe, která odmítala vypořádání SJM prodejem věci a rozdělením výtěžku, a to zejména s ohledem na výslovné zakotvení subsidiární aplikovatelnosti ustanovení o vypořádání spoluvlastnictví do poměrů vypořádání SJM podle § 712 OZ. Nejvyšší soud zdůraznil, že *„pokud současná právní úprava v § 712 o. z. výslovně odkazuje na právní úpravu spoluvlastnictví, která zahrnuje i způsoby vypořádání podílového spoluvlastnictví stanovené v § 1147 o. z., odkazuje i na vypořádání prodejem věci a rozdělením výtěžku. Tento způsob vypořádání v poměrech SJM současně zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, na žádném místě výslovně nevylučuje, přičemž tato možnost není ani v rozporu s vlastním účelem vypořádání SJM, respektive jeho použití není nijak vyloučeno bezpodílovým charakterem SJM, neboť účelem vypořádání společného jmění (podobně jako v případě podílového spoluvlastnictví) jistě není nutit (bývalé) manželé do vlastnictví či spoluvlastnictví věci, které tvořily jejich společné jmění.“*[\[3\]](#)

Jak zdůraznil Nejvyšší soud, účelem vypořádání SJM je spravedlivé uspořádání právních poměrů (bývalých) manželů. Nemožností vypořádat SJM prodejem věci a rozdělením výtěžku by byli manželé nuceni do vlastnictví nebo spoluvlastnictví, což není cílem a účelem vypořádání SJM. Nejvyšší soud navíc uvedl, že v případě, kdy by manželé souhlasně požadovali vypořádat SJM prodejem věci a rozdělením výtěžku, by nedávalo smysl bránit takovému postupu. Pokud by soudy namísto toho přikázaly věc do podílového spoluvlastnictví účastníků, vedlo by to pouze ke vzniku vyšších finančních nákladů, neboť následně by manželé museli podat žalobu na zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví.

Prodej věci a vypořádání výtěžku však mohou jako způsob vypořádání SJM soudy zvolit i za situace, že s tímto řešením některý z manželů nesouhlasí, jelikož soud není v řízení o vypořádání SJM vázán návrhy účastníků řízení na způsob vypořádání SJM s ohledem na § 153 odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád. Nejvyšší soud v této souvislosti nastínil situaci, kdy naopak považuje za vhodné využít tohoto způsobu vypořádání SJM. *„Typickým příkladem může být situace, v níž mají manželé ve společném jmění např. pouze jednu velmi hodnotnou věc (typicky nemovitost), přičemž ani jeden z nich nemá dostatek finančních prostředků na vyplacení druhého z manželů (a případně další vypořádané položky společného jmění hodnotu podílu na nemovitosti nedorovnájí), a současně jsou jejich vzájemné vztahy po rozvodu natolik narušené, že nelze předpokládat rozumnou domluvu ohledně správy společné věci, protože je vyloučeno příkázání dané nemovitosti do jejich podílového spoluvlastnictví (či její rozdělení na bytové jednoty, pokud by to bylo možné), anebo by to pouze zapříčinilo okamžité zahájení dalšího sporu o zrušení a vypořádání tohoto podílového spoluvlastnictví.“*[\[4\]](#)

Z pohledu recentní judikatury je tudíž v poměrech vypořádání SJM s odkazem na § 712 OZ možné subsidiární použití § 1147 OZ, jenž stanoví způsoby vypořádání podílového spoluvlastnictví, a to

včetně prodeje věci a rozdělení výtěžku. Přijetí tohoto řešení má podle Nejvyššího soudu umožnit soudní praxi dalším možným způsobem vypořádání dosáhnout obecně zdůrazňovaného požadavku rozumného a spravedlivého uspořádání právních poměrů bývalých manželů ohledně společného jmění manželů. Při volbě způsobu vypořádání SJM mají soudy přihlížet rovněž ke vzájemnému vztahu bývalých manželů, jakož i zohledňovat požadavek tzv. solventnosti. Lze proto do budoucna předpokládat, že prodej věci a rozdělení výtěžku se stane jedním z běžných způsobů vypořádání SJM, v určitých případech dokonce jediným možným.

Bude proto zajímavé sledovat, jak se soudy budou do budoucna stavět k možnosti vypořádání SJM nařízením prodeje věci a rozdělení výtěžku.

Mgr. Eliška Schiller,
advokátní koncipientka

PPS advokáti s.r.o.

Velké náměstí 135/19
500 03 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2

Fax: +420 495 512 838

e-mail: pps@ppsadvokati.cz

---

[1] rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2020, sp. zn. 22 Cdo 2068/2019

[2] KRÁLÍK, M. § 740 In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 14.

[3] rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.3.2023, sp. zn. 22 Cdo 925/2023

[4] rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.3.2023, sp. zn. 22 Cdo 925/2023

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního](#)

rejstříku

- Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách
- Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu
- Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného
- Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce
- Letiště a letecké stavby
- Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
- Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?
- Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin
- Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení